

پیش بینی کیفیت دوستی براساس ویژگی های شخصیتی و سبک های دفاعی در نوجوانان

هیوا محمودی

عضو هیات علمی دانشگاه گلستان گرگان، دانشکده علوم انسانی، گروه روان شناسی

نام نویسنده مسئول:

هیوا محمودی

چکیده

هدف پژوهش حاضر پیش بینی کیفیت دوستی براساس ویژگی های شخصیتی و سبک های دفاعی در نوجوانان بود. روش پژوهش رابطه ای، از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش آموزان پسر دبیرستانی (پایه اول، دوم و سوم) شهر بوکان بودند (۲۴۲۰ نفر) که از این تعداد ۴۰۰ دانش آموز به شیوه نمونه گیری خوشه ای چند مرحله انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه شخصیت هگزاکو، پرسشنامه سبک های دفاعی و پرسشنامه کیفیت دوستی بودند. روش تجزیه و تحلیل ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام بود. نتایج پژوهش نشان داد که بین شش عامل شخصیت هگزاکو و سبک دفاعی بالغ با کیفیت دوستی و خرده مقیاس های آن رابطه مثبت و معنی دار و همچنین بین سبک نوروپیک و نابالغ با کیفیت دوستی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که برونگرایی، توافق پذیری و صداقت در میان ویژگی های شخصیتی بیشترین ضریب بتا را در پیش بینی کیفیت دوستی دارند و در میان سبک های دفاعی، بالغ بیشترین ضریب بتا را در پیش بینی کیفیت دوستی در نوجوانان دارد.

واژگان کلیدی: کیفیت دوستی- ویژگی های شخصیتی هگزاکو- سبک های دفاعی
- نوجوانان.

مقدمه

دوران نوجوانی از قدیم دورانی دشوارتر از سال های کودکی تلقی شده است. شاید به این دلیل که در این دوران بسیاری از تغییرات قابل توجه از نظر جسمی، روانی، شناختی یا هیجانی اتفاق می افتد. از نظر سلمن^۱ (۱۹۸۰) در نوجوانی تاکید بر دوستی های دو نفری شدت می یابد، دوستی ها به صورت انحصاری رشد می یابند و دوستی با تحقق ارتباطات صمیمانه ای پدیدار می شود که اغلب تشکیل ابقاء و نگهداری آن برای نوجوانان بسیار دشوار است. در آخرین مرحله از تحول دوستی، دوستی های وابسته به صورت خودکار شکل می گیرند. به عبارت دیگر توانایی برقراری تعادل میان استقلال و وابستگی عاطفی در نوجوانان بیشتر می شود و نوجوانان با ایجاد دوستی های نزدیک برای دریافت حمایت عاطفی و به دست آوردن احساس خودشناسی از طریق همانند سازی تلاش می کند و صمیمیت، صداقت از ویژگی های مهم دوستی به شمار می آید [۱]. روبین^۲ (۲۰۰۵) در تعریف دوستی می گوید: دوستی ماهیتی چندگانه دارد و شامل ابعادی مانند؛ اشتراک علایق، امیدها و ترس ها، تأمین عواطف، حمایت و ایمنی هیجانی است. همچنین کیفیت دوستی را با عنوان میزان پایداری و ثبات در ارتباط بین دو فرد تعریف کرده است [۲]. دوستی ها در دوره نوجوانی براساس یک نیاز اجتماعی و برای ایجاد روابط سالم و سازنده جمعی است. شخصیت اجتماعی نوجوان در حال شکل گرفتن است. بر این اساس رفاقت ها نقش عمده ای را در اجتماعی شدن آنان ایفا می کند. رشد مهارت های اجتماعی یکی از لوازم رشد همه جانبه شخصیت است [۳].

در تعریف شخصیت می توان گفت: "شخصیت عبارت است از الگوی نسبتاً پایدار از صفات، گرایش ها، یا ویژگی هایی که تا اندازه ای به رفتار آدمی دوام می بخشد" [۴]. طبق الگوی ۶ عاملی هگزاکو، شخصیت از شش عامل تشکیل شده است. صداقت- فروتنی، تهییج پذیری، برون گرایی، سازگاری، باوجدان بودن و تجربه پذیری [۵]. نتایج تحقیقات نشان دادند که علاوه بر اینکه کیفیت دوستی پیش بینی کننده شادکامی، پیوند جویی و اضطراب است. دوستی های منفی پیش بینی کننده اضطراب هستند. همچنین کیفیت دوستی بر موفقیت های اولیه کودکان در دنیای اجتماعی همسالان تأثیر می گذارد، و می تواند با بزرگنمایی یا تقلیل دادن تأثیر دوستان بر نگرش ها و رفتارها، تأثیرات مستقیمی داشته باشد [۶]. کوتو، گامز، اشمیت و واتسون^۳ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان ارتباط ویژگی های شخصیتی با دوستی دریافتند که روان پریشی و روان رنجوری ارتباط منفی و معکوسی با روابط دوستانه دارند و اثرات منفی بر ارتباطات بین فردی در نوجوانان دارند. همچنین بین وجدانیت با دوستی رابطه مثبتی وجود دارد و بین برون گرایی با دوستی رابطه قوی و مثبتی وجود دارد [۷]. کورووار، کومیس، دونت و مارویک^۴ (۲۰۱۳) دریافتند که بین ۵ عامل بزرگ شخصیت با دوستی رابطه وجود دارد. نتایج نشان داد که بین روان رنجوری، برونگرایی پایین با دوستی رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد و بین وجدانیت با صداقت و دوستی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد [۸]. رونگین، سوزان، لویز و وین^۵ (۲۰۱۴) در پژوهشی نشان دادند که کیفیت دوستی عاشقانه با صداقت، برونگرایی رابطه مثبت معناداری دارد [۹]. اما^۶ (۲۰۱۵) پژوهشی را به عنوان کیفیت دوستی و شخصیت به عنوان پیش بینی کننده های بهزیستی روان شناختی در نوجوانان انجام دادند. نتایج مطالعه نشان داد که ابعاد شخصیت ارتباط معناداری با بهزیستی روان شناختی و کیفیت دوستی دارند [۱۰].

از جمله متغیرهای مهم دیگر که با کیفیت دوستی مطرح است، مکانیزم های دفاعی^۷ است. مکانیزم های دفاعی؛ احساسات، افکار الگو شده ای هستند که نسبتاً غیرارادی بوده و در پاسخ به ادراک خطر برانگیخته می شوند [۱۱]. آنها نوعی فرآیند ذهنی یا سبک های مقابله ای هستند که منجر به ظهور واکنش های روانشناختی خودکار شده تا از فرد در برابر اضطراب محافظت کنند [۱۲]. دفاع ها یکی از کارکردهای من است و از این روی شناخت آن از طریق کنشی که اعمال می کند ممکن است به صورتی مجزا قابل درک نیستند [۱۳]. بخشی بجد (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سبک های دفاعی با ویژگی های شخصیت و سبک های اسنادی در دانش آموزان مقطع متوسطه زاهدان نتایج نشان داد که سبک دفاعی رشد یافته با ویژگی شخصیتی برونگرایی، وظیفه شناسی و سبک اسناد خویشتن همبستگی مثبت و معنادار دارد. ولی با ویژگی شخصی روان نژندی همبستگی منفی و معناداری دارد. سبک های دفاعی رشد نیافته و ویژگی های شخصیتی روان نژندی با سبک اسناد خویشتن همبستگی منفی و معنادار دارد ولی با سبک اسناد بدبین همبستگی مثبت و معنادار دارد [۱۴]. مان فیلیپ^۸ (۲۰۱۲) پژوهشی را با عنوان اثر اضطراب و سبک دفاعی بر برخی جنبه های دوستی را انجام داد. نتایج پژوهش نشان داد که اضطراب بر روابط بین فردی دوستی اثر منفی دارد و درواقع با دوستی رابطه منفی دارد. همچنین بین سبک دفاعی بالغ و دوستی رابطه مثبتی به دست آمد [۱۵]. نجفی، مفیدی تهرانی و بهره دار^۸ (۲۰۱۶) پژوهشی را با عنوان رابطه بین ویژگی های شخصیتی، سبک های دفاعی با کیفیت دوستی در افراد مبتلا به ام اس

1 - Selman

2 - Robin

3 - Kotov, Gamez, Schmidt & Watson

4 - Koorevaar, Comijs, Dhondt, Marwijk,

5 - Rongqin, Susan, Loes & Wim

6 - Emma

7- Defense mechanisms

8 - Mann, Philip

انجام دادند. نتایج نشان داد بین سبک دفاعی روان رنجور با کیفیت دوستی رابطه منفی وجود دارد. رابطه مثبتی بین سبک دفاعی بالغ و با کیفیت دوستی وجود دارد [۱۶].

با توجه به اینکه یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در موفقیت و کامیابی افراد در زندگی ویژگی شخصیتی آنها می‌باشد. به طوری که شخصیت افراد ناشی از طرز تفکر، خلاقیت و قابلیت‌های درونی آنها می‌باشد که از طریق آزاد شدن پتانسیل و ظرفیت‌های درونی در جهت اهداف مثبت می‌تواند باعث موفقیت نوجوانان در جامعه شود، و همچنین یکی از دغدغه‌های والدین در این سن نحوه دوست یابی فرزندان و چگونگی تأثیر پذیری از آن می‌باشد. به نظر می‌رسد ویژگی‌های شخصیتی و استفاده افراد از مکانیزم‌های دفاعی در این سن مهم است و با توجه به پژوهش‌های قبلی می‌تواند بر روابط تأثیر بگذارد. لذا از آنجاییکه که برای خانواده‌ها نوجوانی سن حساسی برای فرزندان است، بنابراین خیلی تمایل دارند که روابط نوجوانان خود را کنترل و یا حتی محدود کنند، که این خود ناشی از عدم شناخت شخصیت فرزندان است. بنابراین این پژوهش ضرورت بافت تا این فرضیه است که ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دفاعی بر کیفیت دوستی در نوجوانان تأثیر دارند را بررسی کند.

روش

روش پژوهش توصیفی، از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه جمع آوری اطلاعات، همبستگی است. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان پسر دبیرستانی (پایه اول، دوم و سوم) شاخه نظری شهر بوکان بودند که در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ در دبیرستان‌های سطح شهر بوکان در حال تحصیل بودند ($N=2420$). نمونه پژوهش شامل ۴۰۰ دانش‌آموز (سال اول، دوم و سوم) شاخه نظری (دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال) بودند که به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. بدین صورت که از میان ۵ منطقه شمال، شرق، جنوب و غرب و مرکز شهر بوکان به صورت تصادفی سه منطقه انتخاب و از میان هریک از این مناطق ۳ مدرسه پسرانه (در مقطع اول، دوم و سوم دبیرستان) و از هر مدرسه یک کلاس انتخاب شد. بنابراین در مجموع کلاس اول دبیرستان ۱۳۰ نفر، دوم دبیرستان ۱۳۰ نفر و پایه سوم دبیرستان ۱۴۰ نفر انتخاب شد.

ابزار سنجش

الف) پرسشنامه ۶ عاملی شخصیت هگزاگو^۱: این پرسشنامه توسط لی و آشتون (۲۰۰۴) ساخته شد. مجموعاً پرسشنامه ۱۰۰ سوال را در بر می‌گیرد. دارای ۶ عامل شخصیتی صداقت-فروتنی (H)، هیجان‌پذیری (E)، برونگرایی (X)، توافق (A)، وظیفه‌شناسی (C) و باز بودن به تجربه (O) را بر می‌گیرد. در واقع اضافه کردن بعد جدید صداقت - فروتنی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های مدل می‌باشد و تفاوت عمده ای از مدل پنج عاملی محسوب می‌شود. هر عامل دارای ۴ مقیاس می‌باشد. لی و آشتون (۲۰۰۴) پایایی (ثبات درونی) مقیاس‌ها را مورد بررسی قرار دادند [۵]. نتایج پژوهش نشان داد که پایایی عامل‌ها در محدوده‌ای از ۰/۸۹ (وظیفه‌شناسی) تا ۰/۹۲ (صداقت - فروتنی) و از ۰/۷۵ (مقیاس خلاقیت) تا ۰/۸۸ (مقیاس بخشش) در سطح مقیاس‌ها قرار داشت [۱۷]. خضری و معنوی پور (۱۳۹۵) با استفاده از آلفای کرونباخ، ضریب اعتبار کلی، صداقت و فروتنی، تهییج‌پذیری، برونگرایی، سازگاری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت به تجربه به ترتیب: ۰/۶۹۲، ۰/۴۸۰، ۰/۷۰۸، ۰/۵۶۹، ۰/۶۳۱، ۰/۴۱۹ به دست آمد. همچنین روایی همزمان خرده مقیاس‌های صداقت و فروتنی، تهییج‌پذیری، برونگرایی، سازگاری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت به تجربه ۰/۷۴۳، ۰/۶۷۳، ۰/۵۶۷، ۰/۶۵۴، ۰/۷۴۶ و ۰/۷۰۱ به دست آوردند [۱۸]. ضریب آلفای کرونباخ در این پژوهش برای این پرسشنامه ۰/۸۱ به دست آمد.

ب) پرسشنامه سبک‌های دفاعی اندروز و همکاران (۲۰۰۰): یک نسخه تجدیدنظر شده از مقیاس اصلی است که توسط اندروز و همکاران (۲۰۰۰) ساخته شد. در این ابزار ۲۰ مقیاس فرعی (دفاع) با دو عبارت برای هر کدام از دفاع‌ها وجود دارد. دفاع‌ها به سه عامل یا سبک دسته‌بندی شده‌اند: بالغ، نوروتیک، و نابالغ. دفاع‌های بالغ شامل تصعید، شوخی، پیش‌بینی و واپس‌رانی هستند. دفاع‌های نوروتیک عبارتند از: باطل‌سازی، نوع‌دوستی، کاذب، آرمانی‌سازی و واکنش وارونه. دفاع‌های نابالغ نیز شامل فرافکنی، پرخاشگری انفعالی، برون‌ریزی، عایق‌سازی، بی‌ارزش‌سازی، خیالبافی اوتیستیک، انکار، جابجایی، تجزیه، دوباره‌سازی، دلیل‌تراشی و بدنی‌سازی هستند. از آنجایی که دو عبارت برای هر مقیاس فرعی وجود دارد، آلفای کرونباخ مقیاس‌ها خیلی متغیر است از ۰/۴۲ برای بی‌ارزش‌سازی تا ۰/۷۱۷. اعتبار این پرسشنامه از طریق روش بازآزمایی و محاسبه آلفای کرونباخ ارزیابی شده است و مشخص شد پرسشنامه همانند نسخه اصلی از اعتبار و روایی مطلوبی برخوردار است [۱۹]. ضریب آلفای کرونباخ در این پژوهش برای این پرسشنامه ۰/۷۷ به دست آمد.

^۱ - Hexaco-PI-R

ج) پرسشنامه کیفیت دوستی برای بررسی کیفیت دوستی پرسشنامه حجازی و ظهرهوند (۱۳۸۰) مورد استفاده قرار می‌گیرد. این پرسشنامه ۱۴ آیتم دارد که ۴ مقیاس کیفیت مجاورت، افشای خود، رضایتمندی و اعتماد در دوستی را مورد سنجش قرار می‌دهد [۲۰]. آیتم‌های ۱۱، ۱۲ و ۱۳ آن به صورت معکوس نمره‌گذاری شده است. پاسخ‌ها براساس مقیاس لیکرت پنج درجه ای تنظیم شده است. در پژوهش حاضر برای بررسی ضریب قابلیت اعتماد، از روش همسانی درونی استفاده گردید و مقدار آن برابر با ۰/۸۹ شد. آلفای کرونباخ برای عامل اول (صمیمیت و افشای خود) به میزان ۰/۷۵ و برای عامل دوم (مجاورت) به میزان ۰/۸۰ و برای عامل سوم (وفاداری و اعتماد) به میزان ۰/۷۱ به دست آمد [۲]. ضریب آلفای کرونباخ در این پژوهش برای این پرسشنامه ۰/۷۹ به دست آمد.

روش اجرا و تحلیل داده ها

با کسب مجوز از آموزش و پرورش شهر بوکان برای نمونه گیری به دبیرستان های انتخاب شده در مناطق انتخاب شده مراجعه شد. بعد از توضیح هدف پژوهش برای مدیران مدارس، معلمان و دانش آموزان و رعایت تمامی موازین اخلاقی در پژوهش، پرسشنامه های کیفیت دوستی، شخصیتی هگزاکو و سبک های دفاعی در اختیار دانش آموزان پسر دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ قرار داده شد تا آنها را تکمیل کنند و پژوهشگر در تمام اوقات در مدارس حضور داشت، تا سوالات مبهم در مورد پرسشنامه را جواب دهد. معیارهای ورود: پسرهای دبیرستان سن ۱۶ تا ۱۸ سال، عدم بیماری روانی. در مرحله بعد از تکمیل پرسشنامه ها توسط دانش آموزان نمونه، اطلاعات جمع آوری شد و در پایان وارد نرم افزار SPSS ویراست ۲۴ تجزیه و تحلیل شد. برای تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و ضریب رگرسیون گام به گام استفاده شد.

یافته ها

برای بررسی فرضیه پژوهش یعنی پیش بینی کیفیت دوستی براساس ویژگی های شخصیتی و سبک های دفاعی در نوجوانان از رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام استفاده شد. کیفیت دوستی به عنوان متغیر ملاک و ویژگی های شخصیتی و سبک های دفاعی به عنوان متغیر پیش بین وارد معادله شدند.

جدول ۱- شاخص های میانگین و انحراف استاندارد ویژگی های شخصیت، سبک های دفاعی و کیفیت دوستی

متغیرها	M	SD
صداقت- فروتنی	۲۳/۵۴	۳/۷۴
هیجان پذیری	۲۶/۴۷	۳/۹۸
برونگرایی	۲۲/۰۳	۳/۷۹
توافق پذیری	۲۴/۴۹	۳/۶۷
وظیفه شناسی	۱۸/۶۶	۳/۶۳
بازبودن به تجربه	۱۸/۴۷	۴/۱۲
بالغ	۳۵/۸۲	۶/۸۱
نوروتیک	۳۸/۶۰	۹/۵۷
نابالغ	۱۸/۵۴	۴/۱۱
کیفیت دوستی	۶۲/۰۵	۱۰/۸۸

جدول ۲- شاخص های آماری رگرسیون گام به گام کیفیت دوستی در دانش آموزان

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	B	β	R	R ²	F واریانس	t	P
برون گرایی		۰/۹۰۱	۰/۷۱۰	۰/۷۵	۱۰/۳۴	۳/۵۶۷	۳/۵۶۷	P=۰/۰۰۱
توافق پذیری		۰/۸۴۳	۰/۶۸۳	۰/۶۹	۹/۰۱	۴/۸۹۰	۴/۸۹۰	P=۰/۰۰۱
صداقت		۰/۸۷۶	۰/۶۰۳	۰/۶۲	۹/۱۵	۴/۵۰۵	۴/۵۰۵	P=۰/۰۰۱
باز بودن به تجربه		۰/۷۶۳	۰/۵۷۰	۰/۶۰	۵/۹۰	۵/۶۴۰	۵/۶۴۰	P=۰/۰۰۱
وظیفه شناسی		۰/۷۵۴	۰/۵۱۴	۰/۵۹	۴/۴۳	۱/۴۵۳	۱/۴۵۳	P=۰/۰۰۱

$P = 0/001$	۵/۶۷۴	۳/۳۷	۰/۵۶	۰/۵۳	۰/۴۷۹	۰/۸۰۴	هیجان پذیری
$P = 0/001$	۵/۶۷۵	۶/۷۰		۰/۷۳	۰/۷۲۴	۰/۸۹۰	بالغ
$P = 0/001$	۶/۷۶۳	۷/۷۸		-۰/۷۰	۰/۶۹۹	۰/۸۳۲	نوروتیک
$P = 0/001$	۶/۲۳۴	۷/۸۰	۰/۴۳	-۰/۶۹	۰/۶۵۴	۰/۷۹۹	نابالغ

همان طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می گردد، برون گرایی با ضریب بتای برابر با ۰/۷۱۰ همچنین توافق پذیری با ضریب بتای ۰/۶۸۳، صداقت با ضریب بتای ۰/۶۰۳، بازبودن به تجربه با ضریب بتای ۰/۵۷۰، وظیفه شناسی با ضریب بتای ۰/۵۱۴ درواقع ۵۱ درصد، هیجان پذیری با ضریب بتای ۰/۴۷۹ روی کیفیت دوستی تاثیر دارند و درواقع براساس آماره R^2 ویژگی های شخصیتی هگزاگو ۵۶ درصد واریانس تغییرات کیفیت دوستی را پیش بینی می کنند. همچنین از بین سبک های دفاعی، سبک بالغ با ضریب بتای ۰/۷۲۴، سبک دفاعی نوروتیک با ضریب بتای ۰/۶۹۹، سبک دفاعی نابالغ با ضریب بتای ۰/۶۵۴ روی کیفیت دوستی تاثیر دارند و درواقع براساس آماره R^2 سبک های دفاعی ۰/۴۳ واریانس تغییرات کیفیت دوستی را تبیین می کنند.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی رابطه شخصیت و سبک‌های دفاعی با کیفیت دوستی در نوجوانان بود. یافته‌ها نشان داد که به ابعاد شخصیتی هگزاگو و کیفیت دوستی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، همچنین بین سبک دفاعی بالغ با کیفیت دوستی رابطه مثبت و معنادار و بین سبک دفاعی نابالغ و نوروتیک با کیفیت دوستی رابطه منفی و معنی دار به دست آمد. لذا فرضیه پژوهش یعنی «ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دفاعی، کیفیت دوستی در نوجوانان شهر بوکان را پیش بینی می‌کنند» مورد تایید قرار گرفت و با نتایج پژوهش‌های (بخشی بجد، ۱۳۹۰، مان فیلیپ، ۲۰۱۲؛ اما، ۲۰۱۵)؛ رونگین، سوزان، لویز و وین، ۲۰۱۴؛ نجفی، مفیدی تهرانی و بهره دار، ۲۰۱۶) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که نوجوانان با ایجاد دوستی‌های نزدیک برای دریافت حمایت عاطفی و به دست آوردن احساس خودشناسی از طریق همانند سازی تلاش می‌کنند و صمیمیت، صداقت از ویژگی‌های مهم دوستی برای آنها به شمار می‌رود. نوجوانان چون به مرحله ای رسیدند که تقریباً هویت آنها در حال شکل گیری است، توانایی ایجاد روابط صمیمی و پایدار را که بر وابستگی آزاد، تعهد عمیق، اعتماد، محبت و حمایت استوار است را به دست می‌آورند. در واقع نوجوانانی که دارای ویژگی شخصیتی برونگرایی و صداقت هستند، کیفیت دوستی آنها نیز بیشتر می‌شود، چون صداقت و برونگرایی می‌تواند در عمق و تعهد دوستی با سایر نوجوانان همسن خود تاثیر مثبتی داشته باشد. نوجوانان برونگرا خیلی علاقمند به پیرامون خود هستند و در روابط اجتماعی مهارت بیشتری دارند، همین مسئله باعث می‌شود که این تیپ نوجوانان به سهولت دوستان جدیدی یافته و خود را با گروه دوستان وفق دهند و همچنین از تعامل و ارتباط برقرار کردند انرژی می‌گیرند [۱۹].

نوجوانانی که توافق پذیری و وظیفه شناسی بیشتری در روابط با دوستان خود دارند، در روابط اجتماعی و دوستی‌ها تعهد بیشتری دارند و مقابل روابط دوستی خود با دیگران مسئولیت پذیرتر هستند. حتی نوجوانان وظیفه شناس راحت در جمع دوستان پذیرفته می‌شوند، کمتر دروغ می‌گویند و محیط دوستان را محترم می‌دانند. در مورد گشودگی به تجربه و هیجان پذیری با اشتیاق توجه فرد به رویکردهای متفاوت، کنجکاوی و لذت بردن از مسایل مهیج مشخص می‌شود. نوجوانانی که تمایل زیاد به تجربه کردن دارند، بیشتر در دوستی‌ها وارد می‌شوند و دوستان زیادی دارند، به خاطر این نوع شخصیت، این افراد کیفیت دوستی‌هایشان عمق بیشتری دارد. افرادی که در توافق نمره بالایی دارند، به دنبال نوع دوستی، کمک به دیگران، تواضع، سادگی و اعتماد، آمادگی برای دفاع از حق فردی، پیش روی به سمت جنبه‌های مثبت دوستی‌های اجتماعی و سلامت روانی را دارند [۲۱].

همچنین در تبیین رابطه سبک‌های دفاعی با کیفیتی دوستی در نوجوانان می‌توان گفت که وقتی سبک دفاعی غالب فرد، نوروتیک یا نابالغ باشد، معمولاً از طریق انکار و نادیده انگاری با موضوع استرس و شرایط استرس‌زا مواجه می‌شود. بنابراین فرد در روابط دوستی با همسالان خود دچار استرس می‌شود و همین مسئله مسئول ناتوانی در مدیریت عواطف در مانده یاز و ناتوان کننده به عنوان مکانیسم اصلی دفاعی می‌شود. این گونه نوجوانان به دلیل مکانیسم دفاعی ضعیف دچار نارسایی هیجانی شده و در نهایت روابط دوستی خیلی کمتری دارند و اگر دارند کیفیت دوستی آنها پایین است. اما نوجوانانی که سبک دفاعی رشد یافته (بالغ) دارند، اطلاعات هیجانی را به درستی پردازش می‌کنند، سازمان شناختی و عملکرد فردی آنها بهبود می‌یابد و خیلی راحت تر می‌توانند با دوستان همسن خود رابطه دوستی برقرار کنند. این قبیل نوجوانان به دلیل رشدی که کرده اند، دوستی‌ها را خوب می‌فهمند و با دوستان خود با صداقت رفتار می‌کنند [۱۸].

نوجوانانی که سبک دفاعی بالغ (رشد یافته) دارند، دارای عزت نفس بالاتری هستند و چون هیجانات خود را به راحتی کنترل می‌کنند، در مجاورت‌های دوستی راحت تر ارتباط برقرار می‌کنند، چون برونگرا تر هستند خودافشایی بیشتری همراه با صداقت دارند، مسلماً این نوجوانان کیفیت دوستی بیشتری دارند، اعتماد بیشتری در دوستی دارند، چون کنش‌وری و ظرفیت مدیریت هیجانی آنها بیشتر از نوجوانانی است که سبک نوروتیک یا نابالغ دارند. این نوجوانان چون هیجاناتشان تحت کنترل خودشان است، رضایتمندی بیشتری در روابط با دوستان خود دارند و معمولاً در انتخاب دوست هوش بیشتری به خرج می‌دهند. سبک‌های دفاعی رشد یافته، دفاع‌های سازگار یافته‌ای می‌باشند که می‌توانند در شرایط مختلف به کار برده شوند و در نتیجه، استفاده از این سبک دفاعی نقش بازدارنده‌ای در مقابله با اضطراب ایفا می‌کند. نوجوانانی که تمایل به استفاده از سبک دفاعی رشد نیافته یا نوروتیک را دارند، در روابط دوستی استرس و اضطراب بیشتری را تحمل می‌کنند، مدام دوستی‌هایشان قطع می‌شود و به دنبال دوستان تازه می‌گردند، چون اعتماد در روابط ندارند، روابط دوستی‌شان را با همسالان از دست می‌دهند [۲۲].

نتیجه گیری: نوجوانانی که به هویت رسیدند، بیشتر سبک دفاعی بالغ دارند و ویژگی‌های مثبت شخصیتی مثل صداقت و برونگرایی باعث می‌شود که کیفیت دوستی‌هایی که برقرار می‌کنند بالاتر و با دوام تر باشد. منتها نوجوانانی که سبک دفاعی نابالغ یا نوروتیک دارند، در روابط دوستی کمتر موفق هستند و کیفیت دوستی پایین تری دارند.

تشکر و سپاسگزاری

از آموزش و پرورش شهر بوکان و همچنین دانشگاه آزاد واحد بوکان که در این پژوهش ما را یاری کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی می کنیم.

منابع و مراجع

- [1] Epstein JL. (2009). School, family, community partnership: Preparing educators and improving school. Boulder, Co: Westview. (61): pp:1081-1100.
- [۲] حجازی، ا؛ سلیمانی، ح. ۱۳۸۹، کیفیت دوستی، تقابل دوستی و تاب‌آوری. مجله علوم رفتاری. ۴، ۳۶-۲۲.
- [۳] عارفی، م. ۱۳۸۳، رابطه سبک‌های دلبستگی و کیفیت دوستی در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر کرمانشاه. دانشگاه تربیت معلم پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره. ۳ (۳)، ۴۴-۴۰.
- [۴] شولتز، د؛ شولتز، س. ۲۰۰۵. نظریه‌های شخصیت. (ترجمه: یحیی سیدمحمدی). تهران: ویرایش. (۱۳۹۱). ۲۴۲-۲۴۰.
- [5] Lee K, Ashton MC. (2005). Personality traits beyond the Big Five: Are they within the HEXACO space? *Journal of Personality*, 73, pp 1437-1463.
- [6] Berndt, T. J. (2010). Friendship Quality and Social Development. American Psychological Society. *The Journal of Experimental Education*, 75(4), 270-290.
- [7] Kotov, R., Gamez, W., Schmidt, F., & Watson, D. (2010). Linking "big" personality traits to anxiety, depressive, and substance use disorders: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 136(5), 768-789.
- [8] Koorevaar, A., Comijs, H., Dhondt, A., Marwijk, H. V. (2013). Big Five personality and depression diagnosis, severity and age of onset in older adults. *Journal of Affective Disorders*, 151(1), 178-185.
- [9] Rongqin Yu, Susan B, Loes, Wim H. J. (2014) Personality Effects on Romantic Relationship Quality through Friendship Quality: A Ten-Year Longitudinal Study in Youths, *Journal of Personality*, 9(9) pp:102-112.
- [10] Emma, G. (2015). Friendship quality and personality as predictors of psychological well-being in emerging adults, *Review of General Psychology*, 9(2), 111-131.
- [11] Claes, L., Pieters, G. (2006). Personality prototypes in eating disorders based on the big five model. *Journal of Personality Disorders*, 20, 401-416.
- [۱۲] فرجاد، م؛ محمدی، ن؛ رحیمی، چ؛ هادیان فرد، ح. ۱۳۹۲. رابطه سازمان شخصیت با مکانیزم‌های دفاعی، مجله روان شناسی ۶۵/ سال ۱۷/ شماره ۳/ ۲۴-۲۰.
- [13] Stern, B. L., (2010). Structured Interview of Personality Organization (STIPO): Preliminary psychometrics in a clinical sample. *Journal of Personality Assessment*. 92(1), 35-44.
- [۱۴] بخشی بجد، م. ۱۳۹۰. رابطه سبک‌های دفاعی با ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های اسنادی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه زاهدان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ۳۰-۳۴.
- [15] Mann, Philip A. (2012) Effects of anxiety and defensive style on some aspects of friendship, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol 18(1), Apr 2012, 55-61.
- [16] Najafi S.V, Mofidi Tehrani, Bahrehdar M.J. (2016). To examine the relationship between personality traits and the defense styles with quality of life in multiple sclerosis patients (MS). *Journal of Renewable Natural Resources Bhutan*, 6(7); pp:1608-4330
- [۱۷] پالاهنگ، ح؛ نشاط دوست، ح؛ مولوی، ح. ۱۳۸۸. هنجاریابی پرسشنامه شخصیت HEXACO-PI-R در دانشجویان ایرانی، فصلنامه علمی - پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز. ۱۶، ۵۰-۳۴.
- [۱۸] خضری، س؛ معنوی پور، د. ۱۳۹۵. ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه شخصیت هگزاکو در میان دانش‌آموزان، مجله شفای خاتم، دوره چهارم، شماره چهارم، پاییز ۱۳۹۵، ۳۰-۵۶.
- [۱۹] بشارت، م؛ شریفی، م؛ ایروانی، م. ۱۳۸۰، بررسی سبک‌های دلبستگی و مکانیزم‌های دفاعی. "مجله روانشناسی، سال ۵، شماره ۳، ۲۷۷-۲۸۴.
- [۲۰] حجازی، ا؛ ظهروند، ز. ۱۳۸۰. بررسی ملاک‌ها و کیفیت دوستی در کودکان و نوجوانان دختر. مجله روانشناسی و علوم تربیتی، ۴، ۴۰-۳۴.
- [۲۱] احمدی، خ؛ اخوی، ز؛ عبدالملکی، ه. ۱۳۹۰. نقش ویژگی‌های شخصیتی در دوستی‌های اینترنتی، فصلنامه علمی-پژوهشی، پژوهش در سلامت روان شناختی، دوره ششم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۰، ۴۰-۴۲.
- [۲۲] بشارت، م. ۱۳۸۷. نارسایی هیجانی و سبک‌های دفاعی، مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی، سال ۱۰، ۳، ۳۹-۵۰.